Οδηγός Σχεδιασμού Διδασκαλίας

Βαθμίδα Εκπαίδευσης	Πρωτοβάθμια
Γνωστικό Αντικείμενο	Νεοελληνική Γλώσσα
Ισχύον ΠΣ / Τάξη	ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ Β΄ Δημοτικού
Ισχύον ΠΣ / Κεφάλαιο / Παράγραφος	ΔΕΠΠΣ Β΄ Δημοτικού / Κεφάλαιο 2 / σελ. 16/ ΑΠΣ Β΄ Δημοτικού / Κεφάλαιο Ε / Λεξιλόγιο Α΄ – Β' Δημοτικού σελ. 31-32. Σύνδεση με υπάρχον ΒΜ «Γλώσσα Β΄ Δημοτικού», α΄ τεύχος / Ενότητα 4, «Ετοιμασίες για το ταξίδι» / σελ. 35-39 και Ενότητα 11 «Τι βιβλίο είναι αυτό;» / σελ. 24-32
Νέο ΠΣ / Τάξη	Πρόγραμμα Σπουδών Νεοελληνικής Γλώσσας στο Δημοτικό / Β΄ Δημοτικού
Νέο ΠΣ / Θεματικό Πεδίο / Θεματική Ενότητα	Πρόγραμμα Σπουδών Νεοελληνικής Γλώσσας στο Δημοτικό / Β΄ Δημοτικού / Λεξιλόγιο / 4.1 Βασικό λεξιλόγιο, χρήση λεξικού, σελ. 52 - 4.3 Παραγωγικοί μηχανισμοί – 4.4. Προέλευση, ετυμολογία, σελ. 53
Διάρκεια	1 διδακτική ώρα

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα (ΠΜΑ)
Νέου Προγράμματος Σπουδών (ΝΠΣ)

Οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση:

1. **Να ανακαλύπτουν** τις σημασίες της λέξης «ταξιδεύω», παρατηρώντας εικόνες, συγκρίνοντας προτάσεις και διατυπώνοντας συμπεράσματα.
2. **Να εντοπίζουν και αιτιολογούν** τις διαφορετικές σημασίες της λέξης «ταξιδεύω» σε κείμενα**,** διακρίνοντας το πραγματικό ταξίδι από το φανταστικό.
3. **Να αναζητούν** σε ψηφιακό ή έντυπο λεξικό τη λέξη για να επιβεβαιώσουν τις σημασίες της
4. **Να διακρίνουν** (με τη βοήθεια του λεξικού**)** ετυμολογικά συγγενείς λέξεις με βάση το κοινό τους θέμα και να οργανώνουν την οικογένεια των λέξεων σε εννοιολογικό χάρτη
5. **Να παράγουν** με δημιουργικό τρόπο σύντομες προτάσεις, αξιοποιώντας τις σημασίες της λέξης «ταξιδεύω» και λέξεις της ίδιας οικογένειας

Αφόρμηση (3')
Προβολή της εικόνας της διαδραστικής δραστηριότητας «Τι σημαίνει η λέξη 'ταξιδεύω'» (βλ. σύνδεσμος 1). Ερώτηση στην ολομέλεια: *«Τι σας φέρνει στο νου αυτή η εικόνα;* ή/και: *Ποια λέξη σάς έρχεται στο νου καθώς την κοιτάτε;»;* Οι απαντήσεις σημειώνονται στον πίνακα. Δε σχολιάζονται.

Κύρια φάση-Επεξεργασία του μαθήματος

- ✓ **1η δραστηριότητα/Ομαδοσυνεργατική (12΄):** Ανακάλυψη των σημασιών της λέξης «ταξιδεύω» / σε διαδραστικό περιβάλλον με χρήση tablet ανά ομάδα (σύνδεσμος 1). Ανακοίνωση σκέψεων κάθε ομάδας στην ολομέλεια
  Συζήτηση στην ολομέλεια - εξαγωγή συμπεράσματος: (Διανομή στα παιδιά ΦΕ *«Μια λέξη πολλά ταξίδια»* -βλ. παρακάτω: 'Συνοδευτικό υλικό')[1]. Προβολή της διαδραστικής εικόνας στον ΔΠ. Σήμανση: με πράσινους αριθμούς οι εικόνες με την μια σημασία, με κόκκινους οι

[1] Το ΦΕ *«Μια λέξη πολλά ταξίδια»* μπορεί και να μη διανεμηθεί και η συζήτηση να υποστηριχτεί μέσω της προβολής της διαδραστικής δραστηριότητας στον ΔΠ. Εξαρτάται από το βαθμό κατανόησης της διάκρισης κυριολεκτικής/μεταφορικής σημασίας, τον διαθέσιμο χρόνο, άλλες ανάγκες της τάξης.

υπόλοιπες). Συμπέρασμα συζήτησης: Ταξιδεύω πραγματικά- Ταξιδεύω με τη φαντασία μου. Επαλήθευση ή μη μαθητικών απαντήσεων αφόρμησης.

- ✓ **2η δραστηριότητα/ολομέλεια: (8') Ανάγνωση/απόλαυση του κειμένου:** Διανομή του κειμένου *«Πού ταξιδεύει το μυαλό σου;»* στα παιδιά (βλ. συνοδευτικό υλικό ή σύνδεσμος 2, σελ. 68-69). Παρατήρηση εικόνας και τίτλου *«Πού ταξιδεύει το μυαλό σου;»* - σύντομη συζήτηση. Ανάγνωση/απόλαυση του κειμένου με εστίαση στη φράση *«Τα καλύτερα ταξίδια είναι τα ταξίδια του νου»*. Στη συνέχεια, οι μαθητές/τριες παρατηρούν στη διπλανή σελίδα τον τίτλο, *«Ταξίδι στο Παρίσι»,* κάνουν υπόθεση για την ομάδα ταξιδιών στην οποία ανήκει και, μετά από σύντομη σιωπηρή ανάγνωση, υπογραμμίζουν λέξεις ή φράσεις που δείχνουν πραγματική μετακίνηση.
- ✓ **3η δραστηριότητα/Ομαδοσυνεργατική (εμπέδωση) (12'):** Επιβεβαίωση σημασιών της λέξης «ταξιδεύω» μέσω της αναζήτησής της στο ψηφιακό λεξικό *«Το πρώτο μου Λεξικό»*, σύνδεσμος 3) -με χρήση τάμπλετ- ή στο αντίστοιχο έντυπο.
  Με τη βοήθεια του λεξικού εντοπισμός άλλων τεσσάρων (4) λέξεων που ανήκουν στην ίδια οικογένεια και συμπλήρωση ψηφιακού διαδραστικού εννοιολογικού χάρτη (σύνδεσμος 4) -με χρήση τάμπλετ. Στη συνέχεια ανακοινώνουν τις λέξεις στην ολομέλεια και συζητούν γιατί ανήκουν στην ίδια οικογένεια.

Τελική αξιολόγηση (10')

- ✓ **4η δραστηριότητα/ατομική:** Δημιουργία νέας καρτέλας στο ατομικό φετινό λεξικό (βλ. συνοδευτικό υλικό: *«Η καρτέλα Τ τ του λεξικού μου»*) από το κάθε παιδί για τη λέξη «ταξιδεύω» (σύνδεσμος 5). Καταγραφή και των δύο σημασιών της λέξης. [Αν χρειάζεται, υπενθύμιση συμβόλων για τη δημιουργία λεξικού (σύνδεσμος 6)].
- ✓ **5η δραστηριότητα** (αν υπάρχει χρόνος): **Προφορική επέκταση/κριτικός έλεγχος** Ερώτηση στην ολομέλεια: **(α)** Η λέξη ταξί ανήκει στην οικογένεια της λέξης «ταξιδεύω»; (ακούγονται οι απόψεις των παιδιών). **(β)** Ας ρωτήσουμε τον ψηφιακό σας βοηθό. **(γ)** Τώρα, να ελέγξετε την απάντησή του μέσω του έντυπου λεξικού σας.

Εργασία για το σπίτι

- ✓ **Δημιουργώ ένα μικροβιβλίο**[2] **με τίτλο:** *«Η βαλίτσα της λέξης ταξιδεύω»:* Γράφω μικρές προτάσεις και ζωγραφίζω αληθινά ταξίδια και ταξίδια της φαντασίας. Μπορώ να χρησιμοποιήσω και λέξεις της ίδιας οικογένειας, όπως ταξίδι, ταξιδιώτης, ταξιδιάρικο, ταξιδάκι. Τα μικροβιβλία μας θα κρεμαστούν στο "Δέντρο των ταξιδιών" έξω από την πόρτα της τάξης και η δράση μας μπορεί να παρουσιαστεί στην ιστοσελίδα του σχολείου.

Συνοδευτικό υλικό

- ✓

ΦΕ_Μία_λέξη_πολλά_ταξίδια.docx | Πού ταξιδεύει το μυαλό σου; | Η οικογένεια της λέξης "ταξίδι" | Η καρτέλα Τ τ του λεξικού μου.docx

Δραστηριότητες/ατομικές (συμπληρωματικές, για όποιον/-α τελειώνει πιο γρήγορα, στις ομαδικές ή ατομικές εργασίες)**:**

- ✓ Εντοπισμός σε κείμενο λέξεων της οικογένειας «ταξίδι», χρωματισμός θεματικού μέρους, δημιουργία προτάσεων (βλ. συνοδευτικό υλικό *«Η οικογένεια της λέξης 'ταξίδι'»* ή σύνδεσμος 7, σελ. 62**,** δραστηριότητα 2)
- ✓ Επισκέπτομαι την Ψηφιακή βιβλιοθήκη για τα ταξίδια και διαλέγω ένα βιβλίο που θα ήθελα να διαβάσω.

[2] Στο τέλος του εγγράφου πρότυπο μικροβιβλίου Φρενέ (δημιουργημένο με το ChatGPT) το οποίο θα εκτυπωθεί από τον εκπαιδευτικό σε μέγεθος σελ. Α4, θα αναπαραχθεί και θα διανεμηθεί στα παιδιά. Κατά την εργασία τους στο σπίτι θα το διπλώσουν παρακολουθώντας το βίντεο

Επεκτάσεις της διδακτικής πρότασης

- ✓ Σε μια επόμενη διδακτική προσέγγιση, με εστίαση στο *θεματικό λεξιλόγιο*, μπορούν να αξιοποιηθούν κείμενα, εικόνες και ψηφιακοί πόροι που θα δώσουν ερεθίσματα στους/στις μαθητές/-τριες να ανακαλέσουν ή να συλλέξουν λέξεις σχετικές με τα ταξίδια (αναμνήσεις, μέσα μεταφοράς, τόποι, θέα, αντικείμενα ταξιδιού, καρτ ποστάλ, σουβενίρ, εμπειρίες). Οι λέξεις μπορούν να συγκεντρωθούν σε ένα «Λεξόκουτο ταξιδιών» (βλ. Νέο ΠΣ, σελ. 52, 4η στήλη) και να ομαδοποιηθούν σε κατηγορίες. Παράλληλα, οι μαθητές/-τριες μπορούν να ασκηθούν στη χρήση/δημιουργία μικρών γλωσσαρίων, (σύνδεσμος 8) εμπλουτίζοντας το λεξιλόγιό τους και αξιοποιώντας το στον προφορικό και γραπτό λόγο].
- ✓ Ακρόαση τραγουδιού «Ταξιδεύω με ένα βιβλίο» (σύνδεσμος 9) με ταυτόχρονη συμπλήρωση διαδραστικής άσκηση. Εντοπισμός προτάσεων με την κυριολεκτική και μεταφορική σημασία της λέξης «ταξιδεύω».

Προαπαιτούμενα διδακτικής πρότασης

- ✓ Τα παιδιά έχουν εξοικείωση με τον τρόπο χρήσης και αναζήτησης στο ψηφιακό ή έντυπο λεξικό καθώς και με τον τρόπο συμπλήρωσης καρτέλας ατομικού λεξικού.

Διαθέσιμοι εκπαιδευτικοί πόροι από το πολλαπλό βιβλίο (ΨΜΑ, κείμενα, εργασίες κ.ά.):

- σύνδεσμος 1 **Τι σημαίνει η λέξη «ταξιδεύω»;** [αντλήθηκε από **https://ebooksdl.cti.gr/handle/20.500.14040/28858,** Γλώσσα (Β' Δημοτικού) Εκδόσεις «Νήσος»**]**
- σύνδεσμος 2 **«Πού ταξιδεύει το μυαλό σου;»** [αντλήθηκε από https://ebooksdl.cti.gr/view?item=20.500.14040/40749, σελ. 68-69, Γλώσσα (Β΄ Δημοτικού) - Εκδόσεις Πανεπιστημίου Αθηνών ΕΚΠΑ]
- σύνδεσμος 3 **Το πρώτο μου Λεξικό [**αντλήθηκε από **https://ebooksdl.cti.gr/handle/20.500.14040/26657,** Γλώσσα (Β' Δημοτικού) **-** Εκδόσεις Alearning.gr**]**
- σύνδεσμος 4 **Λέξεις που έχουν μέσα τους τη λέξη «ταξίδι» [**αντλήθηκε από **https://ebooksdl.cti.gr/handle/20.500.14040/28975,** Γλώσσα (Β' Δημοτικού) - Εκδόσεις «Νήσος»**]**
- σύνδεσμοι 5, 6 **Φύλλα εργασίας για τη δημιουργία λεξικού** και **Σύμβολα για τη δημιουργία του λεξικού** [αντλήθηκαν από https://ebooksdl.cti.gr/handle/20.500.14040/28895 και https://ebooksdl.cti.gr/handle/20.500.14040/28880 Γλώσσα (Β΄ Δημοτικού) - Εκδόσεις «Νήσος»]
- σύνδεσμος 7 **«**Από την Ελλάδα… παντού**»**, σελ. 62 [αντλήθηκε από https://ebooksdl.cti.gr/view?item=20.500.14040/40742, σελ. 62, Γλώσσα (Β΄ Δημοτικού) - Εκδόσεις Πανεπιστημίου Αθηνών ΕΚΠΑ]
- σύνδεσμος 8 **Γλωσσάρι -ταξίδια** [αντλήθηκε από https://ebooksdl.cti.gr/handle/20.500.14040/26088 Γλώσσα (Β΄ Δημοτικού) - Alearning.gr]
- σύνδεσμος 9 **Ταξιδεύω με ένα βιβλίο** [αντλήθηκε από https://ebooksdl.cti.gr/handle/20.500.14040/41449 Γλώσσα (Β΄ Δημοτικού) - Εκδόσεις Πανεπιστημίου Αθηνών (ΕΚΠΑ)

Για την επίτευξη των **ΠΜΑ**, ο/η εκπαιδευτικός έχει στη διάθεσή του/της προτάσεις – δραστηριότητες του εμπλουτισμένου **ΝΠΣ** & του **Οδηγού Εκπαιδευτικού**, καθώς και **Εκπαιδευτικούς Πόρους** (**πολλαπλό βιβλίο**, κ.ά.), όπως φαίνεται παραπάνω.

Η επίτευξη των ΠΜΑ αξιολογείται μέσω επιλεγμένης **δραστηριότητας και μέσω ερωτήματος κριτικής σκέψης** (με τη συνδρομή ΨΜΑ από το πολλαπλό βιβλίο κι ενός «ψηφιακού βοηθού»/Chatgpt)
Σημειώνεται παράδειγμα ανάθεσης εργασίας για το σπίτι (με τη συνδρομή ΨΜΑ από το πολλαπλό βιβλίο)

Εστίαση της διδακτικής πρότασης στο Θεματικό Πεδίο 4: Λεξιλόγιο

Η παρούσα διδακτική πρόταση επιλέχθηκε να εστιάσει στο **Θεματικό Πεδίο 4: Λεξιλόγιο** του Νέου Προγράμματος Σπουδών για το γλωσσικό μάθημα (Νέο ΠΣ, 2023), καθώς η συστηματική μελέτη της λειτουργίας του λεξιλογίου λαμβάνει τη δική του ξεχωριστή και ισότιμη θέση στο εν λόγω ΠΣ ως ένας από τους πέντε βασικούς άξονες της γλωσσικής διδασκαλίας. Ειδικότερα, το λεξιλόγιο προσεγγίζεται μέσα από τη λειτουργικότητα του στον λόγο ως μέσο κατανόησης, οργάνωσης και νοηματοδότησης του κόσμου.
Ακόμη, ο παρών σχεδιασμός αφορά στη Β΄ Δημοτικού και ακολουθεί ΠΜΑ του νέου ΠΣ για το Θεματικό Πεδίο 4, προτεινόμενες σε αυτό δραστηριότητες αλλά και πόρους ψηφιακούς και έντυπους από το πολλαπλό βιβλίο.
Στις μικρές τάξεις του σχολείου, σύμφωνα με το νέο ΠΣ, η επεξεργασία του λεξιλογίου συνδέεται με δραστηριότητες παρατήρησης, σύγκρισης, ομαδοποίησης, αναζήτησης σημασιών, διατύπωσης απλών ορισμών και προτάσεων. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται επίσης στη εκπαίδευση των μαθητών/-τριών στη χρήση και δημιουργική αξιοποίηση των λεξικών και στην ομαδοποίηση των λέξεων με βάση την κοινή ετυμολογική τους ρίζα. Συνακόλουθα εξετάζονται λεξικές μονάδες που έχουν προκύψει ως αποτέλεσμα ιδιαίτερα δημιουργικών μηχανισμών όπως παραγωγής και σύνθεσης (ΝΠ, 2023, σελ. 8). Στο πλαίσιο αυτό, η λέξη **«ταξιδεύω»** επιλέγεται ως ένα γλωσσικό παράδειγμα, καθώς επιτρέπει την προσέγγιση της κυριολεκτικής και της μεταφορικής σημασίας, την αξιοποίηση παιδικών εμπειριών και τη σύνδεσή της με λογοτεχνικά/αφηγηματικά κείμενα και ψηφιακούς πόρους.

Παρουσίαση της διδακτικής πρότασης:

Οι μαθητές/-τριες, με αφετηρία διαδραστική άσκηση από ψηφιακό πόρο του πολλαπλού βιβλίου, εργάζονται σε ομάδες και εμπλέκονται σε διερευνητική διαδικασία. Ειδικότερα, ενεργοποιούν εμπειρίες, παρατηρούν και συγκρίνουν εικόνες και τις συνοδευτικές προτάσεις, προκειμένου να ανακαλύψουν τη βασική, κυριολεκτική σημασία της λέξης **«ταξιδεύω»** και τη μεταφορική της χρήση, (π.χ. όταν η λέξη αναφέρεται σε νοερά, φανταστικά ή συναισθηματικά ταξίδια).
Μετά την ολοκλήρωση της προφορικής ομαδικής διερεύνησης, οι μαθητές/-τριες εργάζονται σε ολομέλεια. Στον διαδραστικό πίνακα οι εικόνες ομαδοποιούνται με χρωματική σήμανση: με πράσινους αριθμούς σημειώνονται οι εικόνες στις οποίες η λέξη **«ταξιδεύω»** δηλώνει πραγματική μετακίνηση, ενώ με τους κόκκινους αριθμούς σημειώνονται οι εικόνες στις οποίες η λέξη χρησιμοποιείται με τη μεταφορική σημασία του νοερού ή φανταστικού ταξιδιού. Ακολουθεί συζήτηση και οι μαθητές/-τριες, με την καθοδήγηση της/του εκπαιδευτικού, διατυπώνουν το συμπέρασμα ότι η λέξη **«ταξιδεύω»** μπορεί να σημαίνει είτε **«πηγαίνω πραγματικά σε έναν τόπο»** είτε **«ταξιδεύω με τη φαντασία / το μυαλό μου»** .
Στη συνέχεια, μέσα από ένα σύντομο λογοτεχνικό/παιδικό κείμενο με θέμα τα **«ταξίδια του νου»** και ένα αφηγηματικό κείμενο με τίτλο **«Ταξίδι στο Παρίσι»** που αντλούνται από το πολλαπλό βιβλίο, οι μαθητές/-τριες εντοπίζουν την κυριολεκτική και τη μεταφορική χρήση της λέξης σε αυθεντικό γλωσσικό περιβάλλον. Με στοχευμένες ερωτήσεις και σύντομες δραστηριότητες κατανόησης, συνδέουν τις δύο σημασίες της λέξης με συγκεκριμένες λέξεις, φράσεις και νοήματα των κειμένων.
Ακολούθως, αξιοποιούν έντυπο ή ψηφιακό λεξικό (ψηφιακοί πόροι του πολλαπλού βιβλίου), προκειμένου να επιβεβαιώσουν τις σημασίες της λέξης **«ταξιδεύω»** και να εντοπίσουν τις λέξεις της ίδιας οικογένειας. Οι λέξεις αυτές καταγράφονται σε διαδραστικό εννοιολογικό χάρτη (ΨΜΑ/πολλαπλό βιβλίο), ώστε να οπτικοποιηθεί η σχέση ανάμεσα στις λέξεις της ίδιας οικογένειας και να εμπλουτιστεί το λεξιλόγιο των παιδιών.
Η μαθησιακή διαδικασία ολοκληρώνεται με τη δημιουργία ατομικής καρτέλας στο φετινό λεξικό των παιδιών για τη λέξη «ταξιδεύω», με αξιοποίηση ψηφιακών πόρων του πολλαπλού βιβλίου. Στην καρτέλα καταγράφονται οι δύο σημασίες της λέξης, ενδεικτικές προτάσεις χρήσης της κ.ά. Παράλληλα, αξιοποιείται μια μικρή γνωστική σύγκρουση, με αφορμή τη λέξη «ταξί», προκειμένου οι μαθητές/-τριες να διαπιστώσουν ότι οι λέξεις που μοιάζουν στον ήχο δεν ανήκουν στην ίδια οικογένεια.

Ως δημιουργική εφαρμογή, οι μαθητές/-τριες παροτρύνονται να δημιουργήσουν μικροβιβλίο Φρενέ με θέμα *«Η βαλίτσα της λέξης ταξιδεύω»,* αξιοποιώντας τη νέα γνώση για τις σημασίες της λέξης, καθώς και λέξεις της ίδιας οικογένειας, σε σύντομες προτάσεις και ζωγραφιές.

